

Overfredningsnævnets afgørelse vedr. udvidelse af golfbane

En kommune og advokaten for en golfklub i kommunen klagede over overfredningsnævnets behandling og afgørelse af en sag om ændring af tidligere gennemførte fredninger med henblik på udvidelse af en golfbane i området.

FOB nr. 84.139

Jeg tilsluttede mig nævnsformandens beklagelse af, at et offentligt annonceret møde ikke blev afholdt på det sted, som var annonceret.

Udtalt med hensyn til den trufne afgørelse, at det under de foreliggende omstændigheder kunne forekomme mindre rimeligt, at overfredningsnævnet foretog sin bedømmelse af sagen på et væsentligt andet og skærpet grundlag end det, parterne på baggrund af sagens hidtidige forløb kunne forvente - og da navnlig uden forinden at give parterne lejlighed til at søge sagen belyst i forhold hertil.

Henstillet til overfredningsnævnet at genoptage sagens behandling og træffe en ny afgørelse.

(J. nr. 1983-336-140 og 1983-379-140).

A klagede som advokat for Gilleleje golfklub over overfredningsnævnets afgørelse af 28. oktober 1982 i en sag om ændring af tidligere gennemførte fredninger syd for Nakkehoved i Græsted-Gilleleje kommune. A klagede endvidere over overfredningsnævnets sagsbehandling.

Græsted-Gilleleje kommune indgav uafhængigt heraf en tilsvarende klage over overfredningsnævnet.

I anledning af påtænkt sommerhusudstyknings og for at sikre opfyldelsen af intentionerne i den i 1960 godkendte fredningsplan for området blev der i begyndelsen af 1960'erne gennemført fredning af nogle arealer i den såkaldte Nakkehoved-kile, øst for Gilleleje by. Ifølge fredningskendelserne skulle arealerne henligge i deres daværende tilstand som landbrugsareal.

I 1971 fik Gilleleje golfklub tilladelse af fredningsplanudvalget til at anlægge en golfbane med 9 huller på arealer, der var omfattet af fredningsplanen, og således, at golfbanen på en strækning mod nord og øst kom til at støde op til de arealer, der var omfattet af fredningskendelserne.

I 1978 udarbejdede golfklubben et projekt til udvidelse af banen til en 18-hullers bane. Udvidelsen skulle ske mod nord og øst på arealer, der var omfattet af fredningskendelserne. Golfklubben har oplyst, at samtlige ejere var indstillet på at afhænde arealerne til klubben.

Den 10. september 1979 indgav golfklubben ansøgning til fredningsnævnet for Frederiksborg amts nordlige fredningskreds om dispensation fra kendelserne med henblik på at gennemføre udvidelsen af banen.

Fredningsnævnet afsagde kendelse den 5. maj 1980. Nævnet lagde til grund, at de tidligere kendelser måtte antages i første række at have haft til formål at bevare arealerne som et åbent område friholdt for bebyggelse af enhver art samt beplantninger, der kunne hindre fri udsigt. Fredningsnævnet fandt herefter ikke, at det stred imod kendelsernes formål at tillade, at en begrænset del af landbrugsarealerne overgik til anvendelse som golfbane. Der ville ikke påføres området en forringelse af den landskabelige værdi og ikke opstå hindringer for den fri udsigt over området. Nævnet meddelte derfor tilladelse til udvidelsen i medfør af naturfredningslovens § 34 på nærmere angivne vilkår.

Afgørelsen blev af Danmarks Naturfredningsforening (hovedafdelingen) påklaget til overfredningsnævnet. Det var foreningens opfattelse, at fredningsnævnet ikke havde været beføjet til at behandle sagen som en dispensations-sag i henhold til lovens § 34, men at sagen burde have været behandlet på grundlag af bestemmelsen i § 34 a om videregående afvigelser fra fredningsbestemmelser.

Overfredningsnævnet fandt, at formålet med fredningerne ikke blot havde været at hindre en sommerhusudvikling på de pågældende arealer og sikre udsigtsforholdene, men tillige at opretholde arealernes tilstand som landbrugsdrevne arealer. Den ansøgte udvidelse af golfbanen ville omfatte omkring halvdelen af det fredede areal og fandtes ikke at kunne tillades ved en afgørelse efter naturfredningslovens § 34. Overfredningsnævnet ophævede derfor ved skrivelse af 8. april 1981 fredningsnævnets afgørelse, »således at den ansøgte afvigelse fra fredningsbestemmelserne må bero på en eventuel ændring af fredningskendelserne efter reglerne i naturfredningslovens § 34 a«. (Det vil sige ved rejsning af ny, egentlig fredningssag).

Græsted-Gilleleje kommune udarbejdede herefter et lokalplanforslag samt et foreløbigt fredningsforslag, der ville sikre, at golfbanen kunne udvides som ønsket. Forslaget indgik i den igangværende region- og kommuneplanlægning. Det fremgik i den forbindelse, at hovedstadsrådet og landbrugsministeriet (matrikeldirektoratet og jordlovsudvalget) kunne tiltræde forslaget.

Kommunen indbragte fredningsforslaget vedrørende golfbaneudvidelsen for fredningsnævnet i marts 1982. Efter forslaget var hovedformålet »at ændre de nuværende fredningsbestemmelser for derved at åbne mulighed for en udvidelse af den eksisterende golfbane, som grænser op til de fredede ejendomme«. Det var angivet som en forudsætning for den ønskede ændring bl.a., at arealet skulle være åbent for offentligheden, at der ikke måtte opføres nogen form for bebyggelse, samt at der ikke måtte anbringes nogen form for skæmmende indretninger på golfbanearealet.

Den 27. maj 1982 afholdtes på fredningsnævnets initiativ et møde om forslaget. På mødet udtalte repræsentanter for Græsted-Gilleleje kommune, hovedstadsrådet, Esrum skovdistrikt og Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteé sig for forslaget. En enkelt naboejer protesterede.

Repræsentanten for Danmarks Naturfredningsforening meddelte, at naturfredningsforeningen (hovedafdelingen) gik imod fredningsforslaget. Forenin-

gen henviste til, at formålet med fredningerne havde været at sikre nogle grønne kiler i området og en forbindelse fra kysten ind mod landskabsområdet. Det fredede areal var det eneste i området, hvor man fra Strandvejen kunne se ind over landskabet. Et sportsanlæg er ikke det samme som et landbrugsareal. Golfbanen ville frembyde en række farver, som ikke har sammenhæng med det bagvedliggende landbrugsareal. Det var urealistisk at regne med, at offentligheden ville benytte adgangen til arealerne på grund af den fysiske risiko ved at færdes på en golfbane. Arealet kunne i stedet åbnes for offentligheden gennem ekspropriation til stianlæg. Endelig fremhævede foreningen, at der på arealerne var et vådområde, der vil blive ændret, hvis der blev anlagt baner til golfspil igennem området.

Fredningsstyrelsens repræsentant tilkendegav under mødet, at styrelsen havde været betænkelig ved det foreliggende forslag, men opfattede planlægningen af området som et regionalt og ikke centralt anliggende.

Fredningsnævnets afgørelse forelå den 22. juni 1982.

Nævnet udtalte, at alene Danmarks Naturfredningsforening (hovedafdelingen) havde sat sig imod forslaget om udvidelse af golfbanen. De øvrige i sagen hørte myndigheder havde enten tilsluttet sig forslaget eller i hvert fald ikke taget afstand herfra. Fredningsnævnet lagde vægt på, at der ikke ved forslaget ville blive tilføjet området nogen forringelse af den landskabelige værdi, og at der ikke ville opstå hindringer for den fri udsigt ud over området. En gennemførelse af forslaget ville muliggøre en større rekreativ udnyttelse af arealerne, der ligger i en kommune, der i lands- og regionsplanlægningen er udset til at tjene rekreative formål inden for det samlede hovedstadsområde.

Nævnet bestemte derfor, at de bestående fredningskendelser skulle ændres i det omfang, det var nødvendigt for at gennemføre forslaget om en udvidet golfbane. Nævnet fandt ikke, at ændringer af fredningsbestemmelserne gav tilstrækkelig anledning til at betinge afgørelsen af, at vedkommende ejere tilbagebetalte et beløb svarende til den i sin tid udbetalte fredningserstatning.

Naturfredningsnævnets afgørelse blev af Danmarks Naturfredningsforening påklaget til overfredningsnævnet. En naboejer påklagede ligeledes afgørelsen til overfredningsnævnet. I klagen i skrivelse af 6. juli 1982 anførte naturfredningsforeningen bl.a.:

»... at den af fredningsnævnet truffne afgørelse er i strid med de tidligere fredningers intentioner om at skabe en landskabelig kontakt mellem kysten og de bagved liggende landbrugsarealer, idet anlæg af en golfbane vil bevirke en urbanisering af området og forrykke de landskabelige kvaliteter.

De i fredningsnævnets afgørelse nævnte forbedringer for den offentlige adgang finder man ikke relevante. Der er erfaring for, at golfspil og fri offentlig adgang i praksis er uigennemførligt, specielt hvor baner, som i det foreliggende tilfælde, ligger særdeles tæt. Banens gennemførelse forudsætter desuden stærke indgreb i et bestående vådområde.

...«

I skrivelser af 23. august 1982 indkaldte overfredningsnævnet til besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde mandag den 20. september 1982. Ifølge indkaldelsesskrivelserne, der blev sendt til de myndigheder og privatpersoner, der tidligere havde ytret sig i sagen, ville besigtigelsen begynde kl. 10 på golfklubbens parkeringsplads. Det offentlige møde skulle afholdes i umiddelbar forlængelse af besigtigelsen »kl. ca. 10.45 på Hotel Strand i Gilleleje«. Indkaldelsen blev endvidere sendt til Frederiksborg amts avis, der gengav indkaldelsen i bladet.

Gilleleje golfklub sendte i skrivelse af 8. september 1982 overfredningsnævnet forskellige bemærkninger til sagen bl.a. vedrørende nogle ændringer af golfbaneanlægget omkring vådområdet, som golfklubben havde ladet foretage med henblik på at imødekomme naturfredningsforeningens indsigelser herom.

Som nærmere omtalt i en sag (sag nr. 13-5, se ovenfor s. 123), som jeg behandlede samtidig med denne, overbragte kontorchef B, fredningsstyrelsen, den 18. september 1982 overfredningsnævnets formand på dennes private bolig en håndskreven note, dateret den 17. september 1982, med en redegørelse for fredningsstyrelsens holdning i sagen.

I noten af 17. september 1982 var anført, at den omstændighed, at fredningsstyrelsen ikke hidtil havde taget stilling til sagens realitet, ikke var ensbetydende med, at fredningsstyrelsen fandt det nye fredningsforslag i overensstemmelse med intentionerne bag de fredninger og arealerhvervelser, der var blevet gennemført i området i løbet af 1960'erne. Fredningsstyrelsens hidtidige tilkendegivelser kunne heller ikke tages til indtægt for den opfattelse, at forudsætningerne for fredningerne og arealerhvervelserne var ændret på en sådan måde, at det kunne begrunde en revurdering af de gældende fredningsbestemmelser. Styrelsen fandt »i fortsættelse heraf, at en eventuel ændring af de gældende fredningsbestemmelser, hvorved anlæg af golfbanearealer tillades, bør kunne begrundes så konkret, at sagen ikke vil kunne påberåbes i tilsvarende sager, hvor et status-quo-fredet areal, som i dette tilfælde, måtte ønskes anvendt til specielle og snævre formål, der er uden særlig almen interesse, fredningens karakter taget i betragtning«.

Som planlagt besigtigede overfredningsnævnet den 20. september 1982 området. Af et referat om besigtigelsen, der er udfærdiget den 24. september 1982 af overfredningsnævnets sekretariat, og af en udtalelse fra overfredningsnævnet i anledning af klagen til mig, fremgik, at der efter en rundgang på området afholdtes et møde på golfklubbens parkeringsplads. Under mødet fremsatte repræsentanter for golfklubben, Danmarks Naturfredningsforening (hovedafdelingen), naturfredningsforeningens lokalkomité, Esrum skovdistrikt, Græsted-Gilleleje kommune, Hovedstadsrådet, Gilleleje jagtforening, samt repræsentanter for den naboejer, der havde påklaget fredningsnævnets afgørelse, deres synspunkter vedrørende spørgsmålet om en udvidelse af golfbanen. I det væsentlige var der ifølge overfredningsnævnets referat tale om gentagelse af synspunkter, som tidligere var fremsat over for fredningsnævnet. Fredningsstyrelsen var ikke repræsenteret under besigtigelsen. Overfredningsnævnets formand oplæste på mødet fredningsstyrelsens håndskrevne note af 17. september 1982.

Det annoncerede møde på hotel Strand blev ikke afholdt. Ifølge det oplyste havde der indfundet sig flere personer, bl.a. flere medlemmer af kommunal-

bestyrelsen i Græsted-Gilleleje kommune, på hotel Strand for at fremsætte bemærkninger til sagen.

Overfredningsnævnets medlemmer drøftede umiddelbart efter besigtigelsen sagen. Nævnets afgørelse forelå dog først i skrivelse af 28. oktober 1982. Overfredningsnævnet udtalte herved:

» ...

Der findes ikke uden en begrundelse i tungtvejende samfundsmæssige hensyn at burde foretages ændring af en tidligere gennemført fredning med den følge, at det oprindelige fredningsformål ikke kan opretholdes.

Overfredningsnævnet har ved sin afgørelse af 8. april 1981 statueret, at formålet med de tidligere fredninger i Nakkehoved-kilen syd for Strandvejen ikke blot var at hindre en sommerhusudvikling og sikre udsigtsforholdene, men tillige at opretholde arealernes tilstand af landbrugsdrevne arealer.

Ønsket om at udvide den eksisterende golfbane på Passebækgård findes ikke at kunne begrunde, at der foretages den dertil nødvendige ændring af de tidligere fredninger.

Fredningsnævnets afgørelse af 22. juni 1982 ophæves derfor.

...«

Det oplystes, at overfredningsnævnets afgørelse var truffet med 6 stemmer mod 3.

Mindretallet fandt, »at arealernes anvendelse som golfbane ikke ville medføre så væsentlige ændringer af formålet med de tidligere fredninger, at der var tilstrækkelig anledning til at modsætte sig ønsket herom, som har en ret betydelig lokal tilslutning.«

Advokat A gjorde på golfklubbens vegne i skrivelserne til mig bl.a. gældende, at der forud for overfredningsnævnets afgørelse var begået væsentlige formelle fejl.

Det måtte efter hans opfattelse betragtes som en fejl, at overfredningsnævnets formand lod fredningsstyrelsens håndskrevne note af 17. september 1982 inddrage i sagen, uden at de øvrige implicerede parter, herunder golfklubben, havde lejlighed til at kommentere de heri indeholdte synspunkter nærmere. Fredningsstyrelsen havde tidligere givet udtryk for, at man betragtede planlægningen af området, herunder golfbaneudvidelsen, som et lokalt anliggende. Sagen burde have været udsat således, at parterne fik mulighed for at imødegå fredningsstyrelsens nu fremførte synspunkter. Formuleringen af overfredningsnævnets kendelser tydede efter advokat A's opfattelse på, at nævnet havde lagt vægt på fredningsstyrelsens principielle betragtninger.

Det måtte endvidere betragtes som en fejl, at det annoncerede møde på hotel Strand blev aflyst. Derved blev de personer, som havde givet møde her, afskåret fra at fremkomme med deres synspunkter over for overfredningsnævnet.

Under en samtale med formanden havde advokat A fået oplyst, at overfredningsnævnets afgørelse ikke var baseret på fredningsstyrelsens synspunkter, men at sagen var blevet afgjort på et helt nyt synspunkt, som ikke havde været fremme under sagens tidligere langvarige behandling. Afgørelsen skulle være udtryk for en principiel stillingtagen til, under hvilke betingelser der kunne ske ændring af tidligere fredninger. Hvis denne opfattelse var korrekt, burde sagen - også af denne grund - have været udsat således, at parterne havde haft lejlighed til at redegøre for deres standpunkter i relation til de omtalte principielle betragtninger. Sagen var i øvrigt efter advokat A's opfattelse ikke egnet til at blive afgjort ud fra principielle betragtninger; det var en meget speciel sag med en lang forhistorie, og der var alene tale om ændring i forhold til en sekundær del af det oprindelige fredningsformål.

Græsted-Gilleleje kommune, ejendomsudvalget, påberåbte sig ligesom advokat A, at der var sket væsentlige procedurefejl forud for overfredningsnævnets afgørelse.

Overfredningsnævnets formand afviste i udtalelser til mig, at det kunne betragtes som en fejl, at han efter besigtigelsen den 20. september 1982 havde oplæst fredningsstyrelsens håndskrevne note af 17. september 1982. Ved oplæsningen gjorde han de fremmødte bekendt med de synspunkter, som fredningsstyrelsen nu - mod forventning - havde fremført over for overfredningsnævnet, og de fik mulighed for at kommentere dem. Han ville tværtimod have betragtet det som en fejl, hvis fredningsstyrelsens udtalelse ikke var blevet oplæst. Formanden henviste endvidere til, at fredningsstyrelsen kunne have valgt at lade sig repræsentere under besigtigelsen, og at repræsentanten mundtligt kunne have fremkommet med de samme synspunkter.

Formanden oplyste, at overfredningsnævnets drøftelse af sagen efter mødet den 20. september 1982 ret hurtigt koncentrerede sig om det principielle spørgsmål om tidligere gennemførte fredningers modstandsdygtighed over for ønske om ændringer, »eller med andre ord, ud fra hvilke kriterier forsvarligheden af en foreslået fredningsændring burde vurderes. Det må herved erindres, at sagen var den første efter naturfredningslovens § 34 a, som var forelagt overfredningsnævnet. Som det fremgår af afgørelsen af 28. oktober 1982, blev sagen afgjort med en principiel tilkendegivelse af de betingelser, der måtte kræves for at acceptere en fredningsændring - tungtvejende samfundsmæssige grunde, hvis det oprindelige fredningsformål ikke kan opretholdes - og med flertallets konstatering af, at disse betingelser ikke var opfyldt i den foreliggende sag. I hvert fald for flertallet har det således ikke været af betydning, hvorledes en golfbane ville fremtræde i landskabet, eller at den ønskede fredningsændring ville indebære en bedre beskyttelse af et vådområde og medføre offentlig adgang til området - spørgsmål, der blev indgående behandlet under besigtigelsen ...«. Formanden mente ikke, at fredningsstyrelsens udtalelse af 17. september 1982 havde spillet nogen rolle for overfredningsnævnets overvejelser i denne forbindelse.

Til advokat A's anbringende om, at sagen burde have været udsat, da det under overfredningsnævnets drøftelser stod klart, at sagen kunne blive afgjort ud fra det nævnte principielle synspunkt således, at parterne fik lejlighed til at procedere på dette spørgsmål, bemærkede overfredningsnævnets formand, at nævnet ikke var bundet af de fremkomne påstande og anbringender og kunne afgøre sagen ud fra synspunkter, der ikke havde været fremme under det forudgående møde. Formanden henviste herved til bestemmelsen i naturfredningslovens § 28, stk. 1.

Han erkendte, at det var en fejl, at det annoncerede møde på hotel Strand var blevet aflyst. Baggrunden var, at besigtigelsen var kommet senere i gang og havde taget længere tid end planlagt. Da parterne under besigtigelsen havde haft lejlighed til at procedere sagen, havde han fundet det naturligt at fortsætte drøftelserne på golfklubbens parkeringsplads. Han havde ikke været opmærksom på, at overfredningsnævnets sekretariat havde sendt indkaldelsen til Frederiksborg amts avis, og at avisen havde omtalt mødet. Han fandt det imidlertid mindre sandsynligt, at der under mødet kunne være fremkommet nye synspunkter, som ville have ført til en anden afgørelse i overfredningsnævnet. Fejlen havde således ikke haft betydning for sagens udfald.

Jeg udtalte herefter i en skrivelse til A og Græsted-Gilleleje kommune:

»Der er såvel fra advokat A's (golfklubbens), Græsted-Gilleleje kommunes og fra overfredningsnævnets side fremført en række yderligere anbringender vedrørende overfredningsnævnets behandling og afgørelse af den foreliggende sag. Jeg har ikke fundet det nødvendigt at komme nærmere ind på disse yderligere spørgsmål, og min stillingtagen til sagen er for så vidt begrænset til følgende tre forhold:

Oplæsningen af fredningsstyrelsens håndskrevne udtalelse af 17. september 1982 under overfredningsnævnets besigtigelse og møde den 20. september 1982.

Aflysningen af det offentligt annoncerede møde på Hotel Strand.

Overfredningsnævnets anvendelse af det overordnede, principielle synspunkt om, at fredningsændringen krævede »en begrundelse i tungtvæjende samfundsmæssige hensyn«.

Klagernes gennemgående hovedsynspunkt i alle tre henseender er, at de føler sig overrumplet og ikke finder, at de i forbindelse med overfredningsnævnets behandling af sagen har haft tilstrækkelig mulighed for at varetage deres interesser.

Den nærmere baggrund herfor er, så vidt jeg forstår, at golfklubben og kommunen efter sagens hidtidige forløb og det procesmateriale, som forelå indtil overfredningsnævnets besigtigelse og møde - og jeg må forstå også votering - på stedet den 20. september 1982 forventede, at overfredningsnævnet ville tiltræde fredningsnævnets afgørelse om at muliggøre golfbaneudvidelsen. Det fremgår af formanden for overfredningsnævnets udtalelser til mig, at også han forventede, at nævnet ville tillade golfbaneudvidelsen; det samme synes at fremgå af den udtalelse, som fredningsstyrelsen fremkom med i den håndskrevne note af 17. september 1982.

Jeg skal om de enkelte punkter nærmere udtale følgende:

ad 1:

Idet jeg henviser til det, jeg i øvrigt har anført om dette spørgsmål i min samtidige skrivelse vedrørende klagen over fredningsstyrelsens sagsbehandling (sag nr. 13-5, se ovenfor s. 123), skal jeg her blot bemærke, at det efter min opfattelse ikke kan anses for kritisabelt, at overfrednings-

nævnets formand under de givne omstændigheder lod den håndskrevne udtalelse af 17. september 1982 indgå blandt sagens akter - som et afsluttende indlæg fra fredningsstyrelsens side - og i overensstemmelse hermed oplæste udtalelsen på mødet den 20. september 1982.

Jeg bemærker herved, at fredningsstyrelsen, som var indbudt til mødet, i stedet kunne have valgt at lade sig repræsentere af en medarbejder under mødet, og den pågældende kunne da have udtalt sig mundtligt, svarende til indholdet af den skriftlige udtalelse.

ad 2:

Jeg er enig med overfredningsnævnets formand i, at det er beklageligt, at mødet på Hotel Strand ikke fandt sted.

Jeg må finde det beklageligt allerede som følge af, at mødet på overfredningsnævnets (sekretariatets) initiativ var annonceret offentligt, og der efter det oplyste havde indfundet sig flere interesserede personer, herunder kommunalbestyrelsesmedlemmer, på hotellet.

Efter det oplyste var samtlige de personer, foreninger og myndigheder m.v., som efter lovens § 27, stk. 1, sammenholdt med overfredningsnævnets forretningsorden, § 8, stk. 2, skal indbydes til det offentlige møde, repræsenteret under besigtigelsen og det møde, som blev afholdt i tilslutning hertil, og de havde herunder lejlighed til at udtale sig om sagen, jfr. forretningsordenens § 8, stk. 3. (Jeg ser bort fra, at nogle af de særligt indbudte valgte ikke at lade sig repræsentere under mødet). Jeg må således lægge til grund, at alle, som efter de nævnte bestemmelser havde krav på at få adgang til at udtale sig på mødet, faktisk havde denne adgang, og at der for så vidt alene foreligger en tilsidesættelse af gældende regler og praksis om mødernes offentlighed.

På denne baggrund, og idet jeg i øvrigt henviser til det, der er anført nedenfor under punkt 3, finder jeg ikke tilstrækkelig anledning til at foretage videre vedrørende dette forhold.

ad 3:

Overfredningsnævnet afgjorde som nævnt sagen på grundlag af et overordnet, principielt synspunkt, hvorefter fredningsændringer kræver »en begrundelse i tungtvejende samfundsmæssige hensyn« (hvis det oprindelige fredningsformål ikke kan opretholdes). Det ligger klart bl.a. efter de udtalelser, overfredningsnævnets formand har afgivet i anledning af klagen til mig, at dette synspunkt ikke havde været fremme i sagen tidligere, men først formuleredes i forbindelse med overfredningsnævnets interne drøftelse af sagen den 20. september 1982.

Parterne havde tilrettelagt deres indlæg for overfredningsnævnet i overensstemmelse med, hvad der havde været anført under sagens hidtidige forløb, og koncentreret sig om spørgsmål vedrørende golfbanens fremtræden i landskabet, om hvorledes vådområdet ville blive berørt og om offentlighedens adgang til arealet. Disse spørgsmål var imidlertid ifølge nævnsformandens udtalelse til mig uden betydning for overfredningsnævnets afgørelse. Derimod blev der kun i meget begrænset omfang fra

parternes side gjort forsøg på at belyse spørgsmålet om, hvorvidt »tungtvejende samfundsmæssige hensyn« talte for den ønskede fredningsændring. Parterne havde således ikke taget skridt til at søge bistand fra andre i sagen implicerede myndigheder med henblik på at få belyst, med hvilken vægt de almene hensyn, som jeg må gå ud fra, at den fysiske planlægning for området er baseret på, burde indgå i grundlaget for overfredningsnævnets afgørelse. Jeg bemærker i denne forbindelse, at der ikke i sagens hidtidige forløb ses for parterne at have været anledning til at komme nærmere ind herpå. Klagerne har på denne baggrund gjort gældende, at overfredningsnævnet, da det under voteringen blev klart, at nævnets afgørelse måtte baseres på et andet bedømmelsesgrundlag end det, parterne havde forventet og havde indrettet deres argumentation efter, burde have udsat sagens afgørelse, således at parterne eventuelt på et nyt møde fik lejlighed til at redegøre for, hvilke konsekvenser dette bedømmelsesgrundlag efter deres opfattelse måtte få for afgørelsen af den foreliggende sag.

Bestemmelsen i naturfredningslovens § 28, stk. 1, som overfredningsnævnets formand i denne forbindelse har henvist til i sin udtalelse til mig, kan efter min mening ikke i sig selv være afgørende for en stillingtagen hertil. Jeg henviser til lovens § 27, stk. 2, 2. pkt., hvorefter det offentlige møde forud for overfredningsnævnets afgørelse kan undlades, »hvis det omtvistede spørgsmål skønnes tilstrækkeligt belyst ved det skriftlige materiale i sagen«; denne bestemmelse synes at bygge på en forudsætning om, at det offentlige mødes funktion er at sikre en alsidig belysning af de relevante spørgsmål i sagen.

Jeg finder det imidlertid ikke påkrævet i den foreliggende sammenhæng at foretage en nærmere, selvstændig bedømmelse af den rejste indsigelse, idet der ved min stillingtagen til sagen også må tages hensyn til sagens hidtidige forløb.

Siden overfredningsnævnets første afgørelse i april måned 1981 havde kommunen og golfklubben investeret betydelige ressourcer i områdets planlægning og i projekteringen af den ønskede udvidelse af golfbanen. Disse dispositioner blev foretaget i begrundet forventning om projektets gennemførlighed. De fremsatte indsigelser og afgørelserne i den tidligere fredningssag, der afsluttedes med, at overfredningsnævnet henviste sagen til behandling efter reglerne i lovens § 34 a, kunne ikke give anledning til tvivl om, hvorvidt projektet overhovedet kunne gennemføres. Den forventning, som det hidtidige forløb af sagen således havde skabt, blev ikke afsvækket af de øvrige implicerede myndigheders holdning til projektet i det videre forløb; fredningsstyrelsens hovedsynspunkt var, at man anså sagen for at være et regionalt, ikke centralt anliggende.

Under disse omstændigheder kan det forekomme mindre rimeligt at foretage en bedømmelse af den foreliggende sag på et væsentligt andet og skærpet grundlag end det, parterne på baggrund af sagens hidtidige for-

løb kunne forvente - og da navnlig uden forinden at give parterne lejlighed til at søge sagen belyst i forhold hertil.

I en samlet vurdering af sagen kan der endvidere ikke ganske bortses fra omstændighederne i forbindelse med afgivelsen af fredningsstyrelsens udtalelse af 17. september 1982 og fra det forhold, at det annoncerede offentlige møde på Hotel Strand blev aflyst.

Efter min gennemgang af sagen har jeg på grundlag af en sådan samlet vurdering fundet det rigtigst samtidig hermed at henstille til overfredningsnævnet at genoptage sagens behandling og træffe en ny afgørelse.

...«

Overfredningsnævnet meddelte mig i skrivelse af 28. august 1984, at min henstilling var blevet behandlet på et møde den 29. august 1984, og at nævnet enstemmigt havde vedtaget at efterkomme henstillingen. Forinden ny afgørelse blev truffet, ville overfredningsnævnet afholde et offentligt tilgængeligt møde.

Overfredningsnævnet sendte samtidig underretning om beslutningen til Gilleleje golfklub, der i den anledning i skrivelse af 4. september 1984 meddelte nævnet, at klubben bl.a. på grund af en fordobling af medlemstallet havde vedtaget at erhverve tre landbrugsejendomme i Ferle, ligeledes i Græsted-Gilleleje kommune, for der et anlægge en helt ny golfbane. Da dette projekt ville give klubben bedre betingelser, var klubben ikke længere interesseret i projektet ved Passebækgård.

Overfredningsnævnet anmodede Græsted-Gilleleje kommune om at meddele, hvorvidt den fortsat var interesseret i, at kommunens fredningsforslag fra marts 1982 vedrørende Passebækgård blev fremmet.

Kommunen svarede den 3. oktober 1984, at den ønskede fredningssagen genoptaget snarest muligt.

Overfredningsnævnet traf herefter ny afgørelse i sagen som meddelt i skrivelse af 12. november 1984. 4 af nævnets 8 medlemmer, heriblandt formanden, vedtog at udtale følgende:

»Der findes fortsat ikke at foreligge så tungtvejende samfundsmæssige hensyn, at de tidligere gennemførte fredninger bør ændres som foreslået af byrådet. Landbrugsministeriet og jordlovsudvalget har - omend med betænkelighed og på baggrund af overfredningsnævnets tidligere afgørelse - kunnet acceptere en anden placering af golfbanen, og byrådet har ved sin beslutning den 25. juni 1984 i hvert fald ikke afvist, at denne anden placering vil være mulig. Selv om det må lægges til grund, at Passebækgård-projektet vil frembyde visse landbrugsmæssige fordele i sammenligning med Ferleprojektet, og selv om det måtte antages, at byrådet efter offentlighedsproceduren omkring lokalplanforslagene ville foretrække Passebækgård-projektet, må en bred samfundsmæssig vurdering på baggrund af intentionerne med naturfredningslovens §§ 34 og 34 a føre til, at de tidligere fredninger må fastholdes. De rimelighedsbetragtninger, som er anført af folketingets ombudsmand, og som i relation til golfklubben kunne have talt for en gennemførelse af byrådets fred-

ningsforslag, må netop i forhold til golfklubben nu ligeledes føre til en opretholdelse af de tidligere fredninger.«

Mindretallet stemte for i princippet at tiltræde fredningsnævnets afgørelse af 23. juni 1982 og anførte herved:

»... Mindretallet har ikke ment at kunne lægge vægt på golfklubbens nu tilkendegivne ønske. Af mindretallet har 3 medlemmer dernæst taget som udgangspunkt, at der bør kunne etableres en 18 huls golfbane i nærheden af Gilleleje, og har på dette grundlag ment, at de landbrugsmæssige og miljømæssige fordele ved Passebækgård-projektet over for Ferleprojektet udgør tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at gennemføre byrådets fredningsforslag. Et medlem hørende til mindretallet har begrundet sin stemmeafgivning med, at anlæg af en golfbane på de fredede arealer vil forøge området's landskabelige kvaliteter og derfor ikke bør hindres.«

Jeg meddelte overfredningsnævnet, at jeg havde taget afgørelsen til efterretning.